

Ds Jaco Zuurmond

31 mei 2015 - zondag Trinitatis

Exodus 3, 1 - 6

Johannes 3, 1 - 16

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

Zondag Trinitatis, een zondag genoemd naar het dogma. Dat belooft wat!

Eerlijk gezegd: soms vind ik het jammer dat de kerk van vandaag 'het dogma' maar over laat aan de kerk van vroeger... of aan die delen van de kerk die in feite in 'vroeger' zijn blijven steken. Ergens vind ik het toch jammer dat het 'dogma' voor ons moderne christenen vooral een negatieve klank heeft. Ik heb het gevoel dat we de oude kerk onvoldoende recht doen wanneer we het dogma alleen maar zien als 'theorie', als 'definitie', als 'afpaling', als 'vastleggen', als even speculatieve als kerkpolitieke scherpstlijperij. Zouden de bisschoppen die in de oertijden van de kerk confereerden over de dogma's niet ook goede bisschoppen kunnen zijn geweest...?

- Een goede bisschop dat is iemand die allereerst een hart heeft voor zijn diocesanen, voor gemeenteleden, voor de mensen. Een goede bisschop wil zijn (!) mensen helpen in het leven, en in het geloof. Een goede bisschop weet juist te midden van alle machtsspelletjes de menselijkheid te bewaren!

Zouden die bisschoppen die confereerden over de dogma's niet ook goede bisschoppen kunnen zijn geweest... en zou het door hun geformuleerde dogma niet ook heel pastoraal bedoeld kunnen zijn... net zo zeer troostend als vermanend?

Neem nu het dogma waar aan deze zondag zijn naam ontleent - het dogma van de Triniteit: tres personae, una substantia - één in wezen, drie in gestalte. Is dat alleen maar een ingewikkelde theorie... kerkpolitiek compromis... óf... zou het misschien ook zo kunnen zijn dat de bisschoppen dit zo formuleerden om juist al te veel theorie te voorkomen. God laat zich niet in één plaatje vastleggen... zo wilden de bisschoppen misschien wel zeggen. Dat God altijd 'dezelfde' is, dat hij 'één' is, mag ons niet verleiden tot de conclusie dat God ook altijd 'hetzelfde' is. En dat wij dan ook nog eens heel precies weten hoe die God van dat éne plaatje er uit ziet. Nee, die éne zelfde God is telkens weer anders aanwezig. Waarom? Omdat het leven telkens weer anders is. Omdat elke dag anders is. En God wil niet tijdloos boven ons leven staan, hij wil midden in ons leven naast ons staan. En daarom gaat hij met de tijd mee. Om telkens weer eindeloos verrassend dichtbij te kunnen zijn.

Leg daarom God niet al te vast in één plaatje - zo waarschuwden de bisschoppen van de vroege kerk uit pastorale bewogenheid - het zou ten koste gaan van zijn nabijheid, van zijn actualiteit. Denk niet dat jij precies weet hoe het zit met God.... want Hij, die éne zelfde Hij, is steeds weer verrassend nieuw aanwezig. En als jij denkt dat jij weet hoe het zit met God... dan kon juist de verrassing van zijn aanwezigheid je wel eens ontgaan. Durf steeds opnieuw te zoeken, opnieuw te luisteren, opnieuw te horen, opnieuw te vinden.

Op een soortgelijke wijze overigens leggen de rabbijnen dat vers uit waarin de Eeuwige zich aan Mozes voorstelt: "Ik ben de God van je vader, de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob." Waarom, zo vragen de rabbijnen zich af, waarom spreekt de Eeuwige hier zo opvallend ingewikkeld: drie maal 'de God van'. Dat had toch veel korter gekund: "Ik ben de God van Abraham, Isaak en Jakob". Het antwoord dat dan gegeven wordt is dat die korte formulering weliswaar kort is en helder lijkt... maar dat die geen recht doet aan het feit dat iedere aartsvader opnieuw, als nieuw, zelf, op eigen wijze, moest ontdekken wie de Eeuwige voor hem was. Die uitgebreide formulering, dat drie maal 'de God van...' roept dus op tot openheid, en tot ontvankelijkheid. Steeds weer nieuw zoeken, nieuw luisteren, nieuw horen, nieuw vinden.

Die openheid, dat open en eerlijke verwachten... dat is ook wat Nicodemus mag leren in zijn nachtelijke gesprek met Jezus. Hij komt met grote woorden: "Wij weten dat gij van God gekomen zijt als leraar". De goddelijke herkomst van Jezus wordt zo door Nicodemus keurig dogmatisch op formule gebracht. 'Wij weten!' We weten soms zo weinig in dit leven, maar dit weten we dan toch zeker: Jezus komt echt van God. Een prachtige belijdenis, ja, een compleet dogma, lang voordat er van 'kerk' sprake was. Wij weten dat Jezus van God komt! Zo! En dat neemt niemand ons meer af!

Alleen Jezus protesteert. Wat denk jij nu zo precies te weten, goede vriend? Zo, via dat soort mooie zinsconstructies, leer je God niet kennen - en mij ook niet. Voor de mens die zo naar God toe denkt te kunnen redeneren houdt God zich juist verborgen. De theorie is mooi, maar wie zo in theorie gevangen is die

ziet niet, die zal niet kennen, die zal ook niet verstaan. Voor de theorie van het geloof blijft het Koninkrijk van God verborgen.

Tegenover de al te mooie theorie van het “wij weten dat Gij van God komt” stelt Jezus de noodzaak van het ‘opnieuw geboren worden’.

Nu is er met dat woordje ‘opnieuw’ iets moois aan de hand. Want het kan namelijk nét zo goed ‘van boven’ betekenen. Om het Koninkrijk Gods binnen te gaan, om God te kennen, om de Zoon te verstaan... moet een mens ‘van boven, van omhoog, geboren worden’. De hoop op God en de verwachting van zijn Rijk, en de gave om dat Rijk met eigen ogen te zien... dat wordt een mens ‘van boven’ gegeven.

En die openheid, dat is wat Nicodemus moet leren, mag leren.

Steeds weer nieuw zoeken, nieuw luisteren, nieuw horen, nieuw vinden. Omdat de Eeuwige, die steeds dezelfde is, zich in de geschiedenis steeds weer opnieuw, als nieuw, laat vinden. Steeds opnieuw zoeken, steeds opnieuw luisteren, steeds opnieuw horen, steeds opnieuw vinden.

Die openheid mogen wij leren vandaag op zondag Trinitatis.

Misschien is juist dat dogma van de Triniteit wel ongekend actueel. Juist in een tijd van zo ongekend veel meten en weten, van zo ongekend veel kennis – en al die kennis betekent weer ongekend veel macht... juist mensen die graag zo veel willen weten, en die denken dat ze heel veel weten wijst het dogma van de triniteit op de waarde van het geheimenis. Het geheimenis in God... maar daarmee ook het geheimenis in mensen, en in de wereld om ons heen. God valt nooit samen met de kennis die wij van Hem hebben. En zo ook valt de medemens nooit samen met de kennis die wij van haar of hem hebben... De wereld valt niet samen met de kennis die wij van de wereld denken te hebben. En dan mag je zelfs zeggen: zelfs jijzelf valt niet samen met het beeld dat je van jezelf hebt. In de ontmoeting met deze God zal je steeds weer opnieuw geboren worden. Daarom: Houd je oog open, mens, moderne mens, voor het geheimenis – zo roept het oude dogma ons toe.

En het dogma leert ons ook dat uiteindelijk de enige manier om om te gaan met het geheimenis de ontvankelijkheid is. Niet alles al te zeker willen weten. Niet alles in jouw grip willen hebben. Maar blijven zoeken, blijven luisteren... om zo te blijven horen, te blijven vinden, blijven ontvangen... van een God die altijd weer anders is dan wij denken. En juist zo ongekend nabij in heel ons leven. Elke dag opnieuw.

Amen.